

POROČILO O NACIONALNI SITUACIJI NA PODROČJU ENERGETSKE REVŠČINE

SLOVENIJA

Avtorja: Tomislav TKALEC , Lidija ŽIVČIČ

CO-FUNDED BY

Co-funded by the
Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

PARTNERS

www.reach-energy.eu

*Dokument je nastal kot del aktivnosti drugega delovnega paketa (WP2) projekta **REACH (Zmanjšaj rabo energije in spremeni navade)**, ki je sofinanciran s strani programa Evropske unije Inteligentna Energija Evrope.*

KAZALO

1. UVOD.....	4
1.1 NAMEN ANALIZE.....	4
1.2 PREGLED OBSTOJEČIH DEFINICIJ ENERGETSKE REVŠČINE.....	4
2. METODOLOGIJA.....	5
3. AKTIVNOSTI NA PODROČJU ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI.....	6
3.1 ODLOČEVALSKI POSKUSI NASLAVLJANJA ENERGETSKE REVŠČINE.....	6
3.2 VLADNI IN DRŽAVNI PROGRAMI ZA ENERGETSKO REVNA GOSPODINJSTVA.....	7
3.3 VKLJUČENOST SOCIALNIH SLUŽB NA PODROČJU ENERGETSKE REVŠČINE NA DRŽAVNI RAVNI.....	8
3.4 DRUGI PROGRAMI ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE.....	8
4. RELEVANTNI INDIKATORJI IN OBSEG ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI.....	9
4.1 DRUŽBENO-SOCIALNI INDIKATORJI.....	9
4.2 EKONOMSKO-GOSPODARSKI INDIKATORJI.....	11
4.3 ENERGETSKI INDIKATORJI.....	15
4.4 INDIKATORJI ENERGETSKE REVŠČINE.....	18
5. POT ZA DEFINIRANJE ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI.....	22
5.1 PROBLEMI Z OBSTOJEČIMI DEFINICIJAMI.....	22
5.2 PREDLAGANI UKREPI NA POTI DO DEFINICIJE ENERGETSKE REVŠČINE.....	23
6. POVZETEK ANALIZE.....	26

1. UVOD

Energetska revščina postaja v Sloveniji vse bolj pereč problem, saj rast cen energije prehiteva rast dohodkov prebivalstva. Tako so v gospodinjstvih prvega dohodkovnega kvintila¹ izdatki za energijo v stanovanju zadnja leta strmo narasli in so leta 2010 predstavljali že 17,4 % vseh razpoložljivih sredstev posameznega gospodinjstva (v letu 2000 13,1%)². V okviru politik EU se vprašanje energetske revščine vse bolj izpostavlja, ni pa enotne definicije, kdo je energetske revno.

1.1 NAMEN ANALIZE

Osnovni namen dokumenta je predstaviti dostopne informacije in podatke o problematiki energetske revščine v Sloveniji. V prvem delu so predstavljene definicije energetske revščine, ki se pojavljajo v nekaterih državah in v strokovnih debatah. Nadalje so predstavljeni programi za zmanjševanje energetske revščine v državi, čemur sledi analiza statističnih podatkov in indikatorjev, vezanih na raziskovano problematiko (stopnja brezposelnosti, starost stavbnega fonda, stopnja revščine, rast cen energentov ipd.). V zadnjem delu dokumenta so predlagani nadaljnji koraki za delo na področju zmanjševanja energetske revščine ter možne definicije termina, ki bi bile relevantne in primerne za Slovenijo.

1.2 PREGLED OBSTOJEČIH DEFINICIJ ENERGETSKE REVŠČINE

Na splošno bi lahko kot energetske revno označili gospodinjstvo, ki si težko ali pa si ne more privoščiti primerno toplega stanovanja ali zadovoljiti svojih osnovnih energetskih potreb.

Definicija, ki je bila precej časa v uporabi v Veliki Britaniji in je bila tudi osnova za raziskave v mnogih drugih državah, opredeli kot energetske revno tisto gospodinjstvo, ki za svoje osnovne energetske potrebe porabi več kot 10% svojih letnih prihodkov³. Šlo je za absolutno definicijo, na podlagi katere je tako definirano energetske revščino možno izkoreniniti. Problem je bil predvsem v tem, ker po tej definiciji k energetske revnim gospodinjstvom spadajo tudi tista z nadpovprečnimi dohodki in neracionalno rabo energije. Takšna pa ne predstavljajo prioritete pri programih pomoči.

Zato so sprejeli drugačno definicijo, ki kot energetske revno gospodinjstvo označuje tisto, katere prihodki znašajo manj kot 60 % povprečnih prihodkov gospodinjstev in ki ima nadpovprečne stroške za energijo.

1 Dohodkovni kvintili predstavljajo gospodinjstva, razporejena po velikosti njihovega razpoložljivega dohodka. Prvi kvintil predstavlja 20% gospodinjstev z najnižjimi dohodki; peti pa 20% gospodinjstev z najvišjimi dohodki.

2 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5164

3 Boardman, 2014: Definitions and dimensions of fuel poverty in Europe. Dostopno na: http://www.focus.si/files/razno/Boardman_Definitions_and_dimensions_of_fuel_poverty_in_Europe.pdf

Obstajajo različne ocene o obsegu energetske revščine na različnih ravneh. Tako naj bi se recimo približno 10% gospodinjstev v starih državah članicah EU soočalo z energetske revščino, medtem ko naj bi bil problem v novih članicah precej večji – tudi več kot 30% gospodinjstev naj bi bilo energetske revnih. Kljub temu, da predstavlja Evropska unija eno izmed najbolj razvitih regij sveta, je ocenjeno, da je med 50 in 125 milijoni prebivalcev v EU (med 10 in 25%) energetske revnih.

Energetska revščina je predvsem posledica delovanja medsebojno povezanih dejavnikov:

- - nizki dohodki, ki so pogosto vezani na splošno revščino,
- - visoke cene energije, vključno z uporabo relativno dragih virov energije, ter
- - slabe energetske učinkovitosti domovanj, zaradi na primer slabe izolacije ali neučinkovitega ogrevanja⁴.

Čeprav na EU ravni in v večini držav še ni formalne opredelitve energetske revščine, se prizadevanja za reševanje tega problema osredotočajo okoli izboljšanja stanovanjskega fonda in dviga nizkih dohodkov.

Termin energetska revščina, kljub temu, da se pojavlja v nekaterih vladnih gradivih ter tudi v zakonodaji, v Sloveniji zaenkrat še nima zakonsko sprejete definicije.

2. METODOLOGIJA

Izdelava poročila je temeljila na pregledu relevantne literature, analizi dogajanja na temo energetske revščine v političnem prostoru na državni ravni ter analizi relevantnih statističnih podatkov in indikatorjev. Poleg pregleda raziskav, študij in prispevkov raznih strokovnjakov in institucij, so bili analizirani tudi dokumenti s politikami in ukrepi, ki se nanašajo na raziskovano področje. Uporabljeni statistični podatki prihajajo iz več virov, temelj pa predstavljajo podatki Statističnega urada RS in Evropskega statističnega urada EUROSTAT. Kot koristni so se izpostavili tudi dokumenti in poročila, ki so nastali v sklopu evropskega projekta ACHIEVE⁵.

4 Bouzarovski, 2014: Energy vulnerability in Southeastern Europe. Dostopno na: <https://drive.google.com/file/d/0Bx7StTrzYqZ6NDNGQ0V5SUY4U2c/edit>

5 Projekt ACHIEVE: <http://www.achieve-project.eu/>

3. AKTIVNOSTI NA PODROČJU ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI

3.1 ODLOČEVALSKI POSKUSI NASLAVLJANJA ENERGETSKE REVŠČINE

V Sloveniji ni zakonsko sprejete definicije energetske revščine. Vendar problematika postaja vedno bolj prepoznana, tako da se je termin začel uporabljati tudi v nekaterih redkih zakonodajnih dokumentih in študijah.

*Analiza stroškov gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine*⁶ Urada RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) iz leta 2010 predstavlja enega prvih vladnih dokumentov na temo energetske revščine. Pokazal je, da so v letu 2008 pri 20% gospodinjstev z najnižjimi dohodki izdatki za energijo v stanovanju predstavljali kar 15% njihovih razpoložljivih sredstev. Gospodinjstev, ki za svoje energetske potrebe plačujejo več kot 10% svojih dohodkov pa naj bi bilo v Sloveniji več kot 30%.

Glavna ugotovitev te analize je, *"da je treba v Sloveniji z vidika energetske politike nujno identificirati ranljive skupine in dejavno ukrepati pri oblikovanju spodbud in ukrepov, ki bodo omogočili vlaganja v energetsko učinkovitejšo rabo energije v stanovanjih revnejšega sloja prebivalstva"* (UMAR 2010, ii).

V osnutku Predloga energetskega zakona EZ-1⁷, ki je bil v javni obravnavi junija 2013⁸ je bilo v nekaj členih zaslediti omembo energetske revščine. Termin ni bil definiran, so pa bili predvideni določeni ukrepi na tem področju, predvsem povezani z ukrepi učinkovite rabe energije. Vendar je po procesu medsektorskega usklajevanja na Vladi RS bila problematika in naslavljanje energetske revščine izključeno iz predloga, z obrazložitvijo, da bo obravnavana v drugih podzakonskih aktih.

Program porabe sredstev za podnebne spremembe v letih 2013, 2014, 2015⁹ je predvideval nekaj ukrepov na temo energetske revščine v obliki podpor gospodinjstvom z nizkimi prihodki *"za izvedbo prednostnih in cenejših ukrepov za zmanjšanje stroškov za energijo in povečanje bivalnega udobja"* (Ministrstvo za kmetijstvo in okolje 2013, 7). Vendar v letu 2013 ni bilo aktivnosti v tej smeri, razen programa Ekosklada za gospodinjstva z nizkimi dogodki v večstanovanjskih stavbah.

6 UMAR, 2010: Analiza stroškov gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine. Dostopno na:
http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2010/dz07-10.pdf

7 Energetski zakon EZ-1. Dostopno na: <http://www.energetika-portal.si/predpisi/energetika/slovenija/krovni-zakon-ez/ez-1/>

8 MzI: <http://www.energetika-portal.si/novica/n/predlog-novele-energetskega-zakona-ez-1-v-javni-obravnavi-8467/>

9 MKO, 2013: Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2013, 2014, 2014. Dostopno na:
http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/osnutki/ukrepi_podnebni_sklad_medresorsko.doc

Maja 2014 je Vlada sprejela Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2014 in 2015¹⁰, kjer so tudi predvideli ukrepe na področju energetske revščine. V letu 2014 je bilo za realizacijo programa brezplačnega energetskega svetovanja mreže ENSVET za gospodinjstva z nizkimi prihodki v letu 2014 iz Podnebnega sklada namenjenih 20.000 EUR.

Ministrstvo za infrastrukturo (MzI) je v 2014 pripravilo Akcijski načrt za energetske učinkovitost 2020 (AN URE 2020)¹¹. Dokument še ni sprejet, v osnutku, ki je bil avgusta 2014 v javni obravnavi, pa so bili predvideni ukrepi za zmanjšanje energetske revščine. Še vedno ni prisotne definicije energetske revščine, zato se ukrepi nanašajo na gospodinjstva z nizkimi dohodki.

Predvideni Akcijski načrt za energetske učinkovitost 2020¹² predvideva ukrep brezplačnega energetskega svetovanja mreže ENSVET¹³ za gospodinjstva z nizkimi dohodki:

"Predvideno je, da bo ENSVET poleg svojih dosedanjih nalog, prevzel tudi ukrepe svetovanja iz sheme URE za gospodinjstva z nizkimi dohodki (obstoječ ukrep: G.3). V tem okviru je predvideno svetovanje o možnih ukrepih za zmanjšanje rabe energije pri socialno ogroženih občanah in dodelitev naprav za URE. Obiske bodo zagotovili območni Centri za socialno delo. V letu 2014 naj bi bilo predvidoma izvedenih 300 obiskov, s posamezno asistenco pa bi lahko gospodinjstvo pri stroških energije prihranilo do 150 EUR na leto" (AN URE 2020 2014, 32-3).

3.2 VLADNI IN DRŽAVNI PROGRAMI ZA ENERGETSKO REVNA GOSPODINJSTVA

Mreža pisarn za energetske svetovanje (ENSVET) deluje na približno 36 lokacijah po celi državi. Vanjo je vključenih več kot 50 energetske svetovalcev. Program vodi Gradbeni inštitut ZRMK, financiran je s strani Ekosklada, v pisarnah pa energetske svetovalci podajajo informacije ter napotke zainteresiranim posameznikom o ukrepih učinkovite rabe in obnovljivih virih energije. Do oktobra 2014 je imela mreža bistveno pomanjkljivost, saj je delovala na način, da so ljudje morali priti v pisarno. To pa so naredili zgolj tisti, ki že imajo na voljo določena sredstva za investicije, potrebujejo pa nasvet za najboljšo izbiro ukrepov URE. Na ta način so energetske revna gospodinjstva, ki nimajo na voljo sredstev za investicije v ukrepe URE, bila praktično odrezana od državne mreže energetskega svetovanja. Po predstavitvi rezultatov projekta ACHIEVE in projekta

10 MzI: <http://www.energetika-portal.si/novica/arhiv/2014/05/n/vlada-sprejela-program-porabe-sredstev-sklada-za-podnebne-spremembe-v-letih-2014-in-2015-8932/>

11 MzI: <http://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/akcijski-nacrt-za-energetsko-ucinkovitost/>

12 MzI 2014: AN URE 2020. Dostopno na: http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an-ure_2020_medresorsko_06.11.2014.pdf

13 ENSVET: <http://gcs.gi-zrmk.si/Svetovanje/index.html>

REACH so se akterji (MzI, Ministrstvo za okolje in prostor – MOP, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve – MDDSZ, Ekosklad, GI ZRMK) dogovorili za nadgradnjo delovanja mreže ENSVET. Od oktobra 2014 energetski svetovalci obiskujejo gospodinjstva, ki prejema socialno pomoč in so se na Centrih za socialno delo prijavila za brezplačno energetsko svetovanje, na domu. Kljub temu, da ne moremo enačiti splošne revščine z energetsko revščino, je velik del teh gospodinjstev tudi energetsko revnih. Mreža EN SVET izvaja energetsko svetovanje v teh gospodinjstvih na podlagi metodologije, razvite v projektih ACHIEVE in REACH, vsako gospodinjstvo tudi dobi brezplačni paket naprav za zmanjševanje rabe energije in vode. Zastavljeni cilj za leto 2014 je svetovanje v 300 gospodinjstvih. Na podlagi rezultatov izvedbe je plan za leto 2015 obiskati in svetovati v 1000 gospodinjstvih.

Ekosklad predstavlja finančni mehanizem za gospodinjstva (in pravne osebe) za naslavljanje energetske učinkovitosti. Sklad dobiva sredstva iz prispevka za URE, ki ga plačujejo vsi porabniki energije, ponuja pa programe nepovratnih finančnih spodbud in pomoči ter kreditiranja za naložbe v URE in OVE. Eden od programov je namenjen socialno šibkim gospodinjstvom; v primeru obnove večstanovanjske stavbe pomagajo upravičenim gospodinjstvom s 100% sofinanciranjem. Osnovni namen programa je, da tisti, ki si ne zmorejo privoščiti, ne ustavijo celotne energetske sanacije stavbe. V program ni bilo vključenih veliko gospodinjstev, predvsem ker nimajo zadosti informacij o izvajanju programa ter zaradi nepoznavanja administrativnega postopka prijave v program.

3.3 VKLJUČENOST SOCIALNIH SLUŽB NA PODROČJU ENERGETSKE REVŠČINE NA DRŽAVNI RAVNI

Centri za socialno delo, preko katerih poteka državna storitev socialne službe in transferji socialne pomoči, se do oktobra 2014 ni vključevala v naslavljanje energetske revščine. Od oktobra 2014 sodeluje v programu brezplačnega energetskega svetovanja za gospodinjstva, ki prejema socialno podporo. V programu sodelujejo Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ekosklad ter mreža energetskih pisarn EN SVET pod okriljem GI ZRMK. Vloga centrov za socialno delo je promocija brezplačnega energetskega svetovanja ter zbiranje prijav gospodinjstev, ki se za to odločijo. Cilja skupina so gospodinjstva, ki prejema socialno pomoč.

3.4 DRUGI PROGRAMI ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE

Karitas Slovenija izvaja projekt, kjer pomagajo gospodinjstvom v stiski z enkratno pomočjo za stroške ogrevanja v maksimalni vrednosti 500 EUR. S tem pomagajo tudi pri premagovanju oziroma zmanjšanju energetske revščine. Kljub temu, da

ne gre za ukrep, ki bi imel dolgoročnejši učinek, saj so sredstva namenjena plačilu trenutnih stroškov za ogrevanje, je takšen ukrep za nekatera gospodinjstva izredno pomemben. Nadgradnja programa bi bila, če bi ta sredstva uporabili kot investicijski vložek v učinkovito rabo energije, s katerim bi tudi dolgoročno prihranili pri stroških ogrevanja in porabi energije (npr. izolacija stavbe, zamenjava oziroma optimizacija ogrevalnega sistema, termostatski ventili, zamenjava zunanjsega stavbnega povišstva, tesnenje oken)¹⁴.

Sicer obstajajo določeni drugi programi učinkovite rabe energije, ki jih izvajajo podjetja, inštitucije ter ostale organizacije, vendar niso specifično usmerjeni v zmanjševanje energetske revščine.

4. RELEVANTNI INDIKATORJI IN OBSEG ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI

4.1 DRUŽBENO-SOCIALNI INDIKATORJI

Število gospodinjstev in število članov gospodinjstva

Po podatkih Statističnega urada RS¹⁵ je v Sloveni 2.061.623 prebivalcev (podatki za 2014) ter 813.531 gospodinjstev (podatki za 2011). Povprečna število članov gospodinjstva je 2,5. Manjše kot je gospodinjstvo, relativno višji so stroški za energijo na osebo.

Obseg stanovanjskega sklada

Leta 2011 je bilo po podatkih Statističnega urada RS¹⁶ v Sloveniji 844.656 stanovanj. Največ stanovanj, 61% (510.915), se je nahajalo v eno- ali dvostanovanjskih stavbah. 36% (307.286) stanovanj se je nahajalo v večstanovanjskih stavbah, 3% (26.455) stanovanj pa se je nahajalo v stavbah, ki so se uporabljale pretežno za nestanovanjske namene. Približno polovica (421.311) stanovanj se nahaja v mestnih naseljih, kjer prevladujejo stanovanja v večstanovanjskih stavbah, v drugih (nemestnih) naseljih pa prevladujejo enostanovanjske hiše.

Povprečna velikost stanovanj

Povprečna površina stanovanja je 79,6 m² (STAT, podatki za leto 2011). Največ stanovanj obsega od 60 do 80 m² uporabne površine. Stanovanja v enostanovanjskih stavbah povprečno merijo 97,5 m², stanovanja v

14 ACHIEVE, 2013: Barriers to retrofitting measures for low-income households. Dostopno na: http://www.achieve-project.eu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=279%3Abarriers-to-retrofitting-measures-for-low-income-households&id=20%3Aeu-solutions&Itemid=6&lang=eeu

15 Statistični urad RS: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp>

16 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4771

večstanovanjskih stavbah pa 59 m². Opazna je tudi razlika med mestnimi in drugimi naselji: v mestnih naseljih je povprečna uporabna površina stanovanja 70 m², v drugih pa 89 m².

Tabela 1: Velikost stanovanja (v %), podatki za 2002

	Do 20 m ²	21-40 m ²	41-60 m ²	61-80 m ²	81-100 m ²	Nad 101 m ²
Slovenija	1,4	13,4	25,8	27,2	17,5	14,6

Vir: Statistični urad RS

Starost stavbnega fonda

Kar 21% stanovanj je bilo zgrajenih v sedemdesetih letih. Takrat so se najintenzivneje gradila stanovanja v večstanovanjskih stavbah: skoraj četrtina teh stanovanj je bila namreč zgrajena v tem obdobju. V sedemdesetih in tudi še v osemdesetih letih so se množično gradile tudi enostanovanjske hiše. V teh dveh desetletjih je bilo zgrajenih skoraj 40% enostanovanjskih stavb. Po letu 2005 je bilo zgrajenih 5% stanovanj. To pomeni, da je večina stanovanjskega sklada bila zgrajenega preden so bili sprejeti ustrezni standardi za učinkovito rabo energije, saj je skoraj 70% stanovanj starejših od 30 let. Zaradi tega je večina stanovanjskega sklada energetsko neučinkovitega in potrebnega energetske sanacije. Povprečna starost stanovanj je 38 let.

Tabela 2: Leto izgradnje stanovanj, podatki za 2011

Obdobje izgradnje	Stanovanja v enostanovanjskih stavbah		Stanovanja v večstanovanjskih in drugih stavbah		Vsa stanovanja	
	Število stanovanj	Delež (%)	Število stanovanj	Delež (%)	Število stanovanj	Delež (%)
Pred letom 1919	77.042	17	44.913	11	121.955	14,44
1919-1945	32.242	7	25.731	7	57.973	6,86
1946-1960	38.978	9	41.849	11	80.827	9,57
1961-1970	53.462	12	68.891	18	122.353	14,49
1971-1980	83.234	18	93.287	24	176.521	20,90
1981-1990	85.072	19	61.753	16	146.825	17,38
1991-2000	45.145	10	19.598	5	64.743	7,67
2001-2005	17.371	4	14.129	4	31.500	3,73
2006 in pozneje	19.389	4	22.570	6	41.959	4,97

Vir: Statistični urad RS¹⁷

17 Statistični urad RS: <http://www.stat.si/PrikaziDatoteko.aspx?id=5931>

Lastništvo stanovanj

Kar 90% stanovanj je v lastništvu fizičnih oseb, 6% jih je v lasti javnega sektorja, 3% imajo v lasti druge pravne osebe, za 1% stanovanj pa tip lastništva ni znan. Več kot tri četrtine (77%) naseljenih stanovanj je bilo lastniških (pomeni, da so v njih bivala gospodinjstva, katerih je bil vsaj en član lastnik stanovanja). Drugi največji delež naseljenih stanovanj (14%) predstavljajo stanovanja z drugim tipom lastništva ali t.i. uporabniška stanovanja (pomeni, da nihče od stanovalcev ni lastnik, hkrati pa stanovanje ni najemno. Lastniki takših stanovanj so lahko sorodniki, prijatelji ali druge osebe). Najemnih stanovanj je 9% (vključenih je več vrst najemnih stanovanj: tržna, službena, neprofitna, namenska)¹⁸.

Tabela 3: Lastništvo naseljenih stanovanj (v %), podatki za 2011

	Delež stanovanj
Lastniška (lastnik živi v stanovanju)	77
Najemna	9
Drugo lastništvo (uporabniki)	14

Vir: Statistični urad RS

4.2 EKONOMSKO-GOSPODARSKI INDIKATORJI

BDP na prebivalca

Za Slovenijo je opazen pad BDP na prebivalca, ki se dogaja vse od leta 2008, kar sovпада s pričetkom finančne krize.

Tabela 4: BDP na prebivalca (v EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012
Slovenija	18.420	17.349	17.320	17.610	17.172

Vir: Statistični urad RS

Razpoložljiva sredstva gospodinjstev

V letu 2012 so največji delež med razpoložljivimi sredstvi gospodinjstev predstavljali dohodki iz zaposlitve (57,1%) in pokojnine z dodatki (24,1%). Za gospodinjstva v najnižjih dveh dohodkovnih razredih (prva 2 kvintila) pomenijo največji delež med razpoložljivimi sredstvi pokojnine z dodatki, za gospodinjstva v višjih dohodkovnih razredih pa dohodki iz zaposlitve¹⁹.

18 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4420

19 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5832

Tabela 5: Razpoložljiva sredstva gospodinjstev, za povprečno gospodinjstvo (v EUR), za 2012

	1. kvintil	2. kvintil	3. kvintil	4. kvintil	5. kvintil	Povprečje
Razpoložljiva sredstva	6.439	12.404	18.395	26.989	46.762	22.204

Vir: Statistični urad RS²⁰

Povprečni dohodki

Povprečne neto plače v Sloveniji iz leta v leto sicer minimalno rastejo, vendar so še vedno pod 1000 EUR na mesec.

Tabela 6: Povprečne mesečne neto plače za mesec september v vsakem letu (v EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija	963,84	978,20	972,73	983,30	994,31

Vir: Statistični urad RS

Stopnja brezposelnosti in delovne aktivnosti

Podatki o stopnji registrirane brezposelnosti kažejo, da ta iz leta iz leto raste. Leta 2013 je bilo brezposelnih 13,1% aktivnih prebivalcev Slovenije. Medtem se delež delovna aktivnega prebivalstva iz leta v leto znižuje.

Tabela 7: Stopnja registrirane brezposelnosti glede na delež aktivnega prebivalstva (v %)

	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	9,1	10,7	11,8	12	13,1

Vir: Statistični urad RS

Tabela 8: Stopnja delovne aktivnosti med aktivnim prebivalstvom (v %)

	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	60,5	58,8	58,1	57,4	-

Vir: Statistični urad RS

Prag tveganja revščine

Prag tveganja revščine je opredeljen s 60% mediane ekvivalentnega razpoložljivega neto dohodka vseh gospodinjstev. Da gospodinjstvo ne bi padlo pod prag revščine, bi moralo imeti dohodke na letni ravni višje, kot so opredeljene vrednosti v spodnji tabeli.

20 Statistični urad RS: <http://www.stat.si/PrikaziDatoteko.aspx?id=7357>

Tabela 9: Prag tveganja revščine (v EUR)

	2009	2010	2011	2012	2013
Enočlansko gospodinjstvo	7.118	7.042	7.199	7.273	7.111
Štiričlansko gospodinjstvo (2 odrasli osebi + 2 otroka, mlajša od 14 let)	14.949	14.787	15.119	15.274	14.934
Dvočlansko gospodinjstvo (2 odrasli osebi)	10.677	10.563	10.799	10.910	10.667

Vir: Statistični urad RS

Stopnja tveganja revščine in število oseb pod pragom revščine

Stopnja tveganja revščine predstavlja odstotek oseb, ki živijo pod pragom revščine. Pod pragom revščine so osebe, ki živijo v gospodinjstvih z razpoložljivim dohodkom, nižjim od 60% mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi. Stopnja tveganja revščine se v Sloveniji iz leto v leto viša. Razlog lahko iščemo v še vedno trajajoči finančni krizi ter neustreznih gospodarskih ukrepov odločevalcev na državni ravni.

Tabela 10: Stopnja tveganja revščine in število oseb pod pragom revščine

	2009	2010	2011	2012	2013
Stopnja tveganja revščine (v % oseb)					
Slovenija	11,3	12,7	13,6	13,5	14,5
Število oseb pod pragom tveganja revščine					
Slovenija	223.000	254.000	273.000	271.000	291.000

Vir: Statistični urad RS

Stopnja tveganja revščine se razlikuje glede na aktivnost posameznikov. Zaznati je, da je stopnja tveganja revščine veliko višja pri brezposelnih. Kar je še posebej problematično pa je relativno visoka stopnja tveganja revščine tudi pri samozaposlenih.

Tabela 11: Stopnja tveganja revščine glede na status aktivnosti posameznika (v %)

Status aktivnosti posameznika	2013
Delovno aktivni	7,1
Zaposleni	4,6
Samozaposleni	27,9
Delovno neaktivni	22,0
Brezposelni	46,2
Upokojeni	17,5
Drugi neaktivni	16,8
Skupaj	14,5

Vir: Statistični urad RS

Prejemniki denarne socialne pomoči

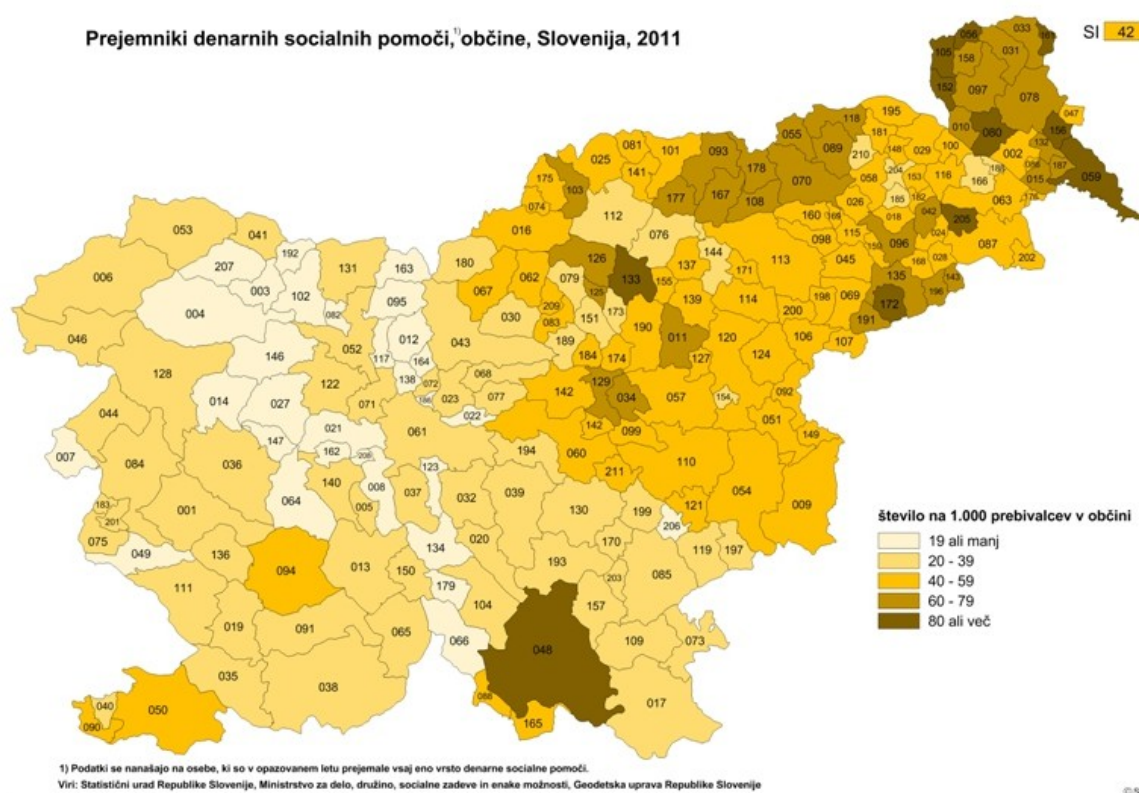
Denarna socialna pomoč je namenjena tistim posameznikom, ki si sredstev za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogočajo preživetje, ne morejo zagotoviti, zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Povprečna vrednost državnih pomoči v letu 2013 je bila 253,29 EUR²¹. Celovite statistike na tem področju ni, podatki o številu različnih prejemnikov denarne socialne pomoči so na voljo za leto 2010 (94.000 prejemnikov²²) in 2011 (86.000 prejemnikov²³). Geografsko gledano je bilo največ prejemnikov denarnih socialnih pomoči na 1.000 prebivalcev v občinah vzhodnega dela države, v pomurski (66,2/1.000 prebivalcev) in podravski statistični regiji.

21 MDDSZ: http://www.mddsz.gov.si/si/uveljavljanje_pravic/statistika/denarna_socialna_pomoc/

22 Statistični urad RS: <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebina.aspx?leto=2012&ClanekNaslov=SocialnaDenarnaPomoc>

23 Statistični urad RS: <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebina.aspx?leto=2013&ClanekNaslov=SocialnaDenarnaPomoc>

Slika 1: Prejemniki denarnih socialnih pomoči po občinah, 2011

Vir: Statistični urad RS

4.3 ENERGETSKI INDIKATORJI

Poraba energije

V Sloveniji so leta 2013 gospodinjstva skupno porabila 48.474 TJ energije²⁴. Opazen je trend povečevanja deleža lesnih goriv v mešanici goriv ter vztrajno padanje rabe ekstra lahkega kurilnega olja, kar je možno povezati z rastjo cene kurilnega olja ter relativno poceni lesnimi gorivi.

Tabela 12: Poraba energije v gospodinjstvih (v TJ)

	2011 ²⁵	2012 ²⁶	2013
Skupna poraba energije v gospodinjstvih	49.380	49.696	48.474

Vir: Statistični urad RS

24 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=6564

25 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5164

26 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5803

Tabela 13: Delež rabe različnih energentov v gospodinjstvih (v %)

Energent	2011	2012	2013
Lesna goriva ²⁷	35	40	41
Električna energija	23	23	24
Ekstra lahko kurilno olje	19	16	13
Zemeljski plin	10	10	10
Daljinska toplota	8	7	7
Drugo	5	4	5

Vir: Statistični urad RS

Delež porabe energije glede na namen porabe ostaja v zadnjih letih dokaj konstanten. Največ energije se porabi za ogrevanje prostorov in sanitarne vode, skupno čez 80% porabljene energije v gospodinjstvih. Zaradi tega je ukrepe za zmanjševanje energetske revščine in energetske učinkovitosti smiselno usmeriti ravno na ti dve področji. Velik potencial ostajajo ukrepi za zmanjšanje rabe energije za ogrevanje, kjer bi veliko lahko dosegli s sistematičnim in dlje trajajočim programom energetske sanacije stanovanjskih stavb.

Tabela 14: Delež porabe energije v gospodinjstvih glede na namen porabe (v %)

Namen porabe energije v gospodinjstvih	2011	2012	2013
Ogrevanje prostorov	62	62	61
Ogrevanje sanitarne vode	19	19	20
Razsvetljava in električne naprave	14	14	14
Kuhanje	5	5	5

Vir: Statistični urad RS

Tabela 15: Namen porabe električne energije v gospodinjstvih (v %)

Namen porabe električne energije v gospodinjstvih	2011	2012	2013
Električne naprave ²⁸	52	44	50
Ogrevanje sanitarne vode	20	19	20
Ogrevanje prostorov	12	21	15
Razsvetljava	8	8	7
Kuhanje	8	8	8

Vir: Statistični urad RS

27 Vključuje: polena, lesni ostanki, sekanci, peleti, briketi

28 Vključuje: gospodinjske aparate, televizije, računalnike, klimatske naprave in druge porabnike električne energije

Načini ogrevanja gospodinjstev

Leta 2011 je po podatkih Registrskega popisa 68,5% stanovanj imelo centralno ogrevanje, 15,4% daljinsko ogrevanje, 13,2% pa druge načine ogrevanja. 2,9% stanovanj je bilo brez ogrevanja.

Tabela 16: Način ogrevanja gospodinjstev (v %)

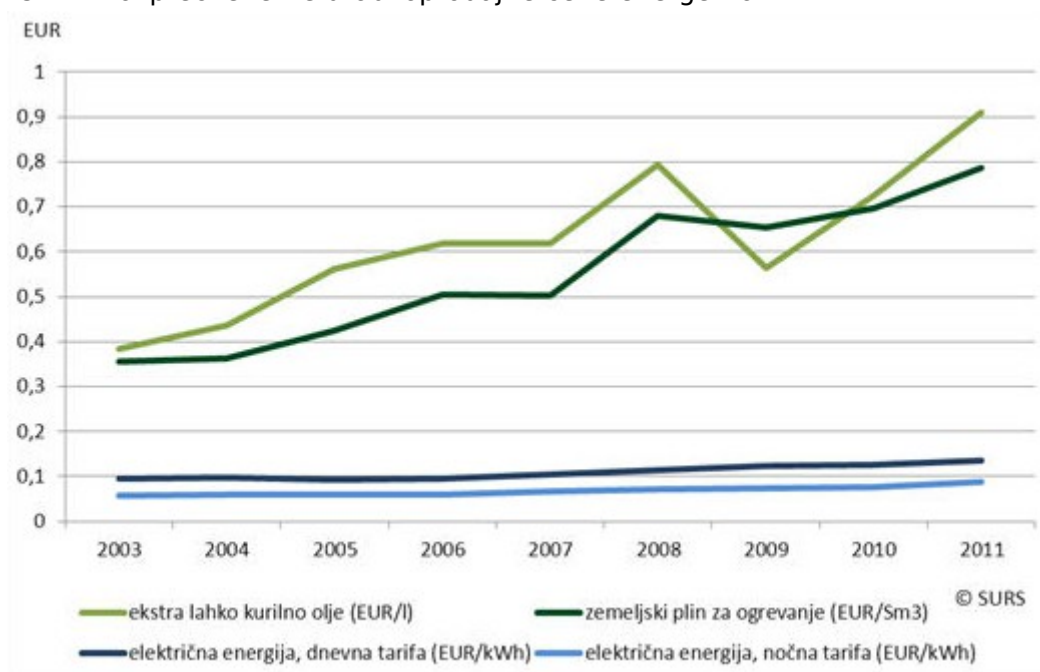
Način ogrevanja v gospodinjstvih	2011	2012
Centralno ogrevanje	68,5	78
Daljinsko ogrevanje	15,4	9
Drugi načini ogrevanja	16,1	13

Vir: Statistični urad RS

Cene energentov

Cene energentov imajo precejšen vpliv na količino in strukturo porabljene energije. Gospodinjstva z nizkimi dohodki se zato vedno bolj pogosto odločajo za cenejše energente, predvsem za les, ali pa odklop od daljinskega ogrevanja, kar nadomestijo z ogrevanjem na električno energijo. Poseben problem nastaja zaradi večanje porabe lesa, saj ga gospodinjstva pogosto kurijo v starejših, neučinkovitih pečeh, ki nimajo čistilnega sistema, zaradi česar se slabša kvaliteta zraka.

Po podatkih Statističnega urada RS se je v obdobju 2003-2011 povprečna maloprodajna cena ekstra lahkega kurilnega olja povečala za 137%, zemeljskega plina za 121%, nočna tarifa električne energije za 56%, dnevna tarifa pa za 42%. Po letu 2011 je zaznati predvsem rast cene električne energije, medtem ko pri cenah ostalih energentov ni zaznati bistvene rasti.

Grafikon 1: Povprečne letne drobnoprodajne cene energentov

Vir: Statistični urad RS

Tabela 17: Povprečna cena energentov za gospodinjstva, z vključenimi davki, dajatvami in prispevki (v EUR)

	2011	2012	2013	2014
Zemeljski plin (EUR/Sm3)	0,757	0,801	0,722	0,708
Električna energija (EUR/kWh)	0,146	0,152	0,160	0,160
Ekstra lahko kurilno olje (EUR/l)	0,913	1,014	1,009	1,013
Daljinska toplota (EUR/kWh)	0,054	0,060	0,058	0,057

Vir: Statistični urad RS

4.4 INDIKATORJI ENERGETSKE REVŠČINE

Delež razpoložljivih sredstev, ki jih gospodinjstva namenijo za energijo

Po podatkih Ankete o porabi v gospodinjstvih so leta 2010 v Sloveniji gospodinjstva za elektriko, plin in druga goriva v povprečju namenila 6,8% vseh svojih razpoložljivih sredstev. Delež se od leta 2000, ko je znašal 6,7%, ni bistveno spremenil; najnižji je bil v obdobju 2003-2005, ko je znašal 6,3%, najvišji pa prav leta 2010. Se pa pojavljajo razlike med dohodkovnimi kvintili. Tako se je delež sredstev, ki jih gospodinjstva namenijo za energijo, najbolj povečal prav v prvem dohodkovnem kvintilu, in sicer s 13,1% na 17,4%. Nekoliko se je povečal tudi v drugem in tretjem dohodkovnem kvintilu. Tako je tudi v drugem kvintilu leta 2008 delež že presegel 10%.

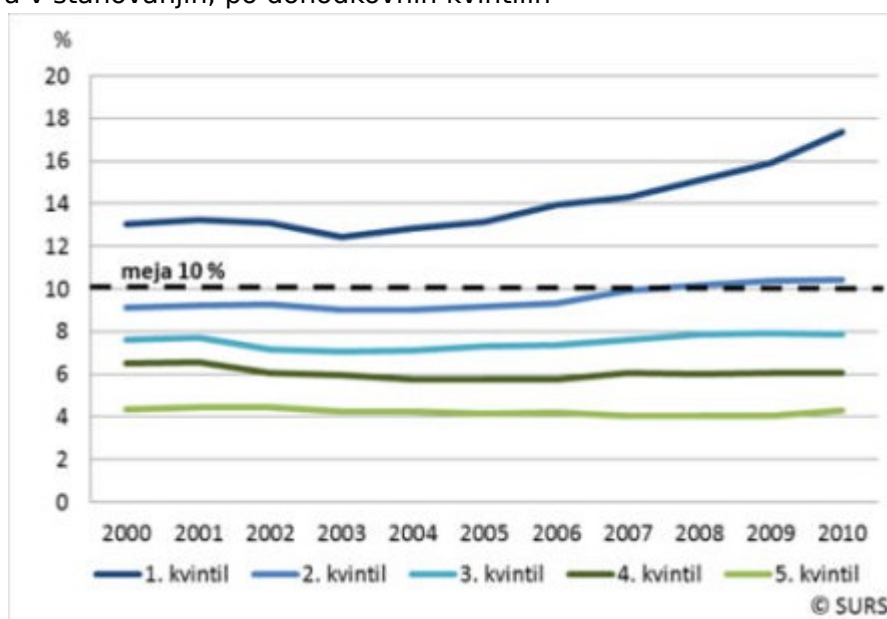
Po teh podatkih je po definiciji, da je gospodinjstvo, ki za svoje energetske potrebe nameni več kot 10% svojih dohodkov, energetsko revno, takšnih več kot 30% gospodinjstev v Sloveniji – po analizi UMAR-ja.

Tabela 18: Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za elektriko, plin in druga goriva v stanovanjih, po dohodkovnih kvintilih (v %)

	2002	2004	2006	2008	2010	Razlika med 2002 in 2010
1. kvintil	13,1	13,9	14,3	15,1	17,4	4,3
2. kvintil	9,3	9,3	10,0	10,2	10,4	1,1
3. kvintil	7,2	7,4	7,6	7,9	7,9	0,7
4. kvintil	6,1	5,8	6,0	6,0	6,1	0
5. kvintil	4,4	4,2	4,0	4,0	4,3	- 0,1
Povprečje	-	-	-	6,6	6,8	-

Vir: Statistični urad RS in UMAR

Grafikon 2: Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za elektriko, plin in druga goriva v stanovanjih, po dohodkovnih kvintilih

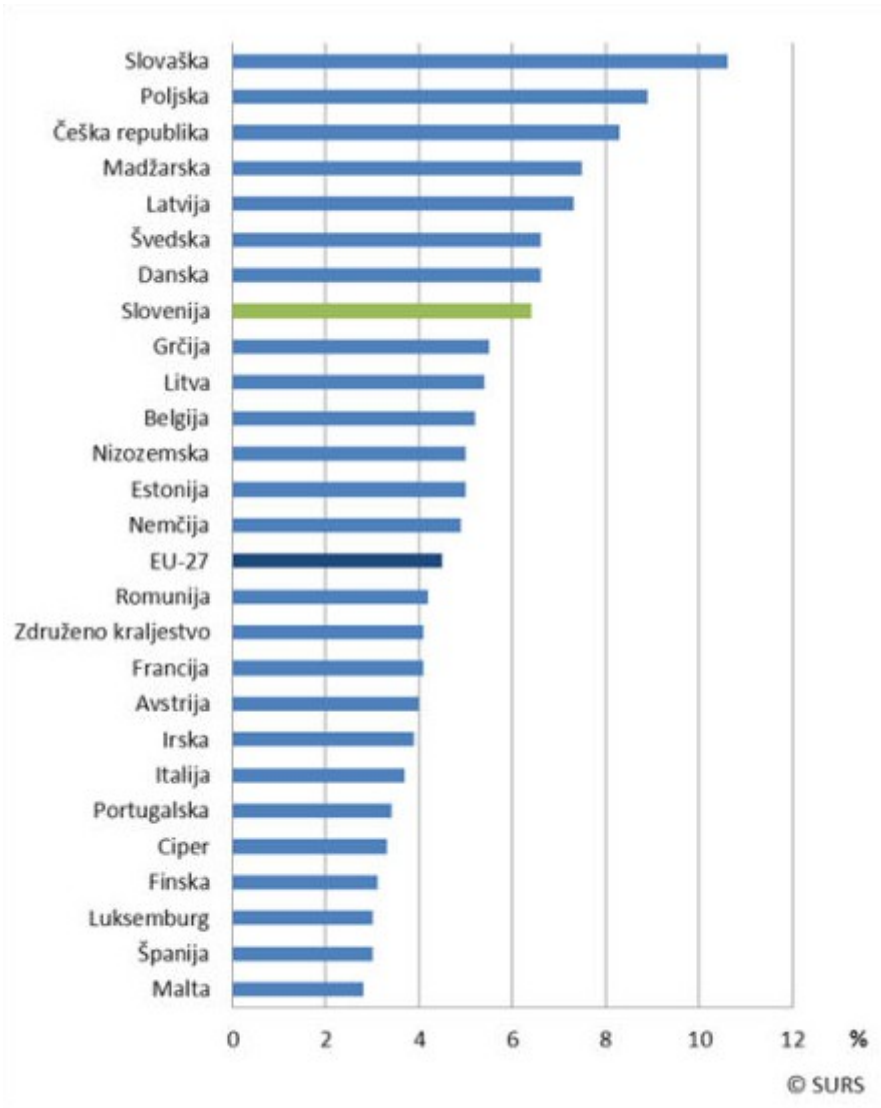

Vir: Statistični urad RS

Po podatkih Statističnega urada RS so gospodinjstva v Sloveniji leta 2010 za elektriko, plin in druga goriva v povprečju namenila 6,4%²⁹ od skupnih izdatkov za končno potrošnjo. V primerjavi z drugimi članicami Evropske unije je bil ta delež med najvišjimi. Povprečje EU-27 je leta 2010 znašalo 4,5%. Deleži se med državami razlikujejo zaradi različne kupne moči prebivalstva, cen energentov, stanja stanovanjskega sklada, podnebja idr.

²⁹ Nekoliko nižja številka kot v zgornjem odstavku, zaradi uporabljene drugačne metodologije pri raziskavi.

Grafikon 3: Delež izdatkov za elektriko, plin in druga goriva od skupnih izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo, za 2010

Vir: Statistični urad RS in Eurostat

Delež gospodinjstev, ki si ne morejo zagotoviti ustrezno toplega stanovanja

Raziskava SILC o deležu gospodinjstev, ki si ne morejo zagotoviti ustrezno toplega stanovanja, predvidljivo pokaže, da je problem pereč pri gospodinjstvih z nižjimi dohodki. Leta 2013 je bilo takšnih 13,1% gospodinjstev, katerih prihodki so nižji od 60% povprečnega dohodka gospodinjstev. Še posebej so izpostavljena gospodinjstva, kjer živi zgolj ena oseba, ter gospodinjstva z enim staršem in enim ali več otrok. Podatki za te kritične skupine so predstavljeni v spodnji tabeli.

Tabela 19: Delež gospodinjstev, ki si ne morejo zagotoviti ustreznega toplega stanovanja

Odstotek gospodinjstev (%)	2009	2010	2011	2012	2013
Gospodinjstva pod 60% mediane dohodka					
Ena oseba, pod 65 let	19,3	18,1	15,5	25	13,8
Ena oseba, nad 65 let	11,7	16,8	16,2	16	16,1
Ena odrasla oseba z otrokom	9,6	19,8	12,1	21,8	21,8
Skupno	11,5	13,1	12,4	17,3	13,1
Gospodinjstva nad 60% mediane dohodka					
Ena oseba, pod 65 let	4,4	7	4,3	8,6	6,8
Ena oseba, nad 65 let	4,4	7,3	7,7	7,2	9
Ena odrasla oseba z otrokom	7,9	3,3	7,7	7,7	6,1
Skupno	3,7	3,5	4,2	4,3	3,5
Vsa gospodinjstva					
Ena oseba, pod 65 let	9,8	10,7	8,9	14	8,7
Ena oseba, nad 65 let	8,1	11,5	11,5	10,9	11,8
Ena odrasla oseba z otrokom	8,4	8,5	9,1	11,4	10,8
Skupno	4,6	4,7	5,4	6,1	4,9

Vir: Eurostat

Leta 2013 je 4,9% gospodinjstev v Sloveniji, ki so bila vključena v raziskavo Eurostat-a, izjavilo, da si ne more zagotoviti ustreznega toplega stanovanja. Povprečje na ravni EU je 10,8% gospodinjstev. Na Švedskem je takšnih gospodinjstev najmanj – 0,8%, medtem ko je situacija popolnoma drugačna v Bolgariji, kjer si ustreznega toplega stanovanja ne more zagotoviti kar 44,9% gospodinjstev.

Po podatkih Statističnega urada RS si leta 2010 primerno toplega stanovanja ni moglo privoščiti približno 6%³⁰ gospodinjstev. Pojavljajo se razlike glede na dohodkovne kvintile, saj si v najnižjem dohodkovnem razredu kar 13% gospodinjstev ni moglo privoščiti primerno toplega stanovanja, v najvišjem dohodkovnem razredu pa zgolj 1%. Glede na tip gospodinjstva si primerno toplo stanovanje najtežje privoščijo enočlansko gospodinjstvo, glede na stanovanjsko razmerje pa najemniki.

Število odklopov električne energije gospodinjstvom zaradi neplačila

Leta 2013 je bilo v Sloveniji zaradi neplačila izvedenih 6.877 odklopov električne energije gospodinjstvom³¹. Število odklopov je nižje kot leta 2011 in ni zaznati, da bi omenjena problematika bila deležna širše pozornosti.

30 Nekoliko višja številka kot v zgornji tabeli, zaradi uporabljene drugačne metodologije pri raziskavi.

31 Agencija RS za energijo: Poročilo 2013. Dostopno na: <http://katalogi.studio8.si/jarselp2013/files/assets/basic-html/page78.html>

Tabela 20: Število odklopov električne energije gospodinjstvom zaradi neplačila

	2011	2012	2013
Število odklopov	8.037	6.577	6.877
Delež odklopov glede na skupno število gospodinjstev odjemalcev (%)	0,98	0,80	0,83

Vir: Agencija RS za energijo

Delež prebivalstva, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okvirji, tla

Po podatkih raziskave SILC³² je razmeroma visok delež prebivalstva v Sloveniji, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okvirji, tla. Takšnih naj bi bilo leta 2013 27% prebivalcev. To nas uvršča na skoraj sam vrh med državami EU (povprečje za EU je 15,7%), saj imajo višji delež zgolj Portugalska, Ciper in Latvija. Med gospodinjstvi, ki se po dohodku uvrščajo med revne³³, je ta delež kar 39,6%.

Tabela 21: Delež prebivalstva, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okvirji, tla

	2009	2010	2011	2012	2013
Gospodinjstva pod 60% mediane dohodka	40,9	47	47,2	46,1	39,6
Gospodinjstva nad 60% mediane dohodka	29,2	30,3	32,7	29,3	24,8
Skupno	30,6	32,4	34,7	31,5	27

Vir: Eurostat

5. POT ZA DEFINIRANJE ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI

5.1 PROBLEMI Z OBSTOJEČIMI DEFINICIJAMI

Pri obstoječih definicijah energetske revščine se pojavljajo določeni problemi. Tako recimo definicija, da energetsko revno gospodinjstvo za svoje energetske potrebe porabi več kot 10% svojih letnih dohodkov, ne vključuje zgolj gospodinjstev z nizkimi dohodki. Vključuje tudi gospodinjstva z nadpovprečnimi dohodki, ki imajo zaradi prekomerne ali neracionalne rabe energije visoke stroške za energetske potrebe.

Če v definicijo vključimo gospodinjstva z nizkimi prihodki, ki imajo nadpovprečne stroške za energijo, lahko favoriziramo gospodinjstva, ki živijo v velikih hišah, saj so zaradi velikosti tudi stroški za ogrevanje višji. V tem primeru bi se ukrepi, ki so vezani na takšno definicijo, ognili gospodinjstvom, ki živijo v manjših stanovanjih

32 EUROSTAT: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

33 Pod 60% mediane dohodka

in bi prav tako morali biti vključeni v programe zmanjševanja energetske revščine.

Prav tako določene definicije ne ločijo med tem ali gre za osnovne energetske potrebe ali dejansko porabo energije, ki je lahko v določenih primerih neracionalna (recimo ogrevanje stanovanja pozimi na 24°C). V takšnih primerih bi lahko k energetske revnim gospodinjstev šteli tudi tiste, ki zaradi neracionalne rabe porabijo preveč energije.

Problemi z definicijo so povezani predvsem z dejstvom, da v primeru neustrezne definicije energetske revščine, če nanjo vežemo ukrepe in programe, lahko z njimi naslavljamo neustrezno ciljno skupino (recimo gospodinjstva z nadpovprečnimi dohodki, ki imajo neracionalno porabo energije), namesto da bi ukrepe usmerili k tistim, ki bi jih najbolj potrebovali. To so zagotovo gospodinjstva z nizkimi dohodki, ki si sama ne morejo privoščiti financiranja ukrepov zmanjšanja rabe energije.

5.2 PREDLAGANI UKREPI NA POTI DO DEFINICIJE ENERGETSKE REVŠČINE

Na področju energetske revščine je bilo v Sloveniji narejenih še premalo raziskav, da bi lahko prišli do kakšnih trdnejših zaključkov ali ustrezne definicije samega termina. Statistični urad RS ima sicer obsežno bazo podatkov in statističnih informacij, vendar bi bilo potrebno statistično raziskovanje razširiti tudi na nekatere druge indikatorje, predvsem pa bilo potrebno stanje oziroma indikatorje preverjati vsako leto ter za vsako statistično regijo posebej, zaradi lažje geografske primerljivosti podatkov in časovnega sledenja problematiki.

Problematika energetske revščine je umeščena tako v socialno kot energetske področje, zato je nujno obenem raziskovati ustrezne indikatorje iz obeh področij. Predvsem raven dohodka gospodinjstev in stopnja revščine, v kombinaciji s cenami energentov, deležem odhodkov gospodinjstev za energetske potrebe ter stanjem stanovanj (energetska učinkovitost; poraba energije v gospodinjstvu; puščajoča streha, vlažne stene idr.) so indikatorji, ki se navezujejo na problematiko energetske revščine. Nekaj teh indikatorjev je predstavljenih in analiziranih v prejšnjih poglavjih, zagotovo pa bi bilo potrebno vključiti še dodatne:

- - stanje stavb – ali so izolirane, kako energetske učinkovite so, starost in stanje oken;
- - poraba energije za ogrevanja na stanovanje/gospodinjstvo (in glede na tip gospodinjstva);
- - poraba električne energije na stanovanje/gospodinjstvo (in glede na tip gospodinjstva);

- - poraba vode na stanovanje/gospodinjstvo (in glede na tip gospodinjstva);
- - porabljena sredstva za energijo in energente (posebej, brez stanovanja in vode).

Podatki morajo biti dostopni za posamezne statistične regije, lahko tudi občine, in ne zgolj na državni ravni, zaradi lažjega lociranja ter ustreznega naslavljanja problematike.

Raven dohodka, toplotna učinkovitost in izolacija domovanja ter vrsta ogrevanja določajo ranljivost gospodinjstva za energetske revščine³⁴. Starejša kot je stavba, manj je energetske učinkovita in višji so stroški ogrevanja. Če se gospodinjstvo zanaša na drago obliko ogrevanja, s tem še poveča tveganje energetske revščine. Za osebe z nizkimi dohodki je bolj verjetno, da živijo v domovanih, ki so toplotno neučinkovita ter draga za ogrevanje, zaradi česar so bolj podvržena energetski revščini. Osebe, ki preživijo več časa v svojih domovanih (nezaposlenost, starost, invalidnost, kronične bolezni) morajo ohranjati višjo sobno temperaturo skozi celoten dan, zaradi česar so njihove potrebe po ogrevanju večje, višji so tudi stroški³⁵.

Energetska revščina najbolj prizadene gospodinjstva z nizkimi dohodki, še posebej upokojenca, nezaposlene ter gospodinjstva, ki prejemajo kakšno od oblik socialne pomoči. Njihov ekonomski položaj je pogosto povezan s slabšo energetske učinkovitostjo njihovega domovanja (slaba izolacija, stari in neučinkoviti ogrevalni sistemi, drag energent), oboje pa je pogosto povezano tudi s slabšim zdravstvenim stanjem (predvsem starejših). Energetske revne gospodinjstva so pogosto tudi socialno izolirana. Poglavitne nevarnosti, s katerimi se soočajo, so predvsem tveganja za fizično in mentalno zdravje, degradacija stanja domovanja ter prekomerni dolgovi. Vse omenjene aspekte je potrebno upoštevati pri določanju definicije energetske revščine ter pri planiranju programov, ki naslavlajo energetske revščine.

Države, ki nimajo formalne definicije energetske revščine, večinoma uporabljajo finančne kazalce za identificiranje gospodinjstev, ki jim grozi energetska revščina. Ukrepi se usmerijo k gospodinjstvom, ki živijo pod pragom revščine, so prejemniki socialne ali finančne pomoči ter tistim, ki so jim zaradi nezmožnosti plačevanja računov prekinili dobavo oziroma oskrbo z energijo. Enako je tudi v Sloveniji, kjer je program brezplačnega energetskega svetovanja za energetske revne gospodinjstva, ki ga izvaja mreža EN SVET, namenjen gospodinjstvom, ki prejemajo socialno pomoč.

34 Thomson, Harriet 2013: The EU Fuel Poverty Toolkit: an introductory guide to identifying and measuring fuel poverty. University of York.

35 ACHIEVE, 2011: Focus groups: report with guidance transferable to other regions. Dostopno na: http://www.achieve-project.eu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=51%3Aguidance-and-results-for-local-focus-groups-d24achieve&id=1%3Aeu-targetareas&Itemid=6&lang=eue

Problem pri nekaterih programih za zmanjševanje energetske revščine je, da neprimerno naslavljajo gospodinjstva z nizkimi dohodki. Primer so lahko finančne podpore za ukrepe energetske učinkovitosti za gospodinjstva z nizkimi prihodki, ki za prijavo predvidevajo pogosto prezahtevni administrativni postopek. Obsežne ali za njih nerazumljive administrativne zahteve pogosto odvrnejo gospodinjstva z nižjimi prihodki od prijave k programom. Zato bi bilo potrebno programe in mehanizme, ki so namenjeni energetske revnim gospodinjstvom, prilagoditi na način, da se olajša prijava k programom, prilagodi komunikacijo ter ponuja stalna pomoč in zagotavljanje potrebnih informacij.

Kakorkoli, bilo bi smiselno, če bi na državni ravni obstajala zakonsko sprejeta definicija energetske revščine, saj bi na podlagi nje lahko razširili obstoječe programe pomoči ter pričeli z izvajanjem novih. Pri tem je pomembno, da je definicija energetske revščine prilagojena državnim specifikam glede cene energentov, ravni dohodka ter klimatskega področja, v katerem se država nahaja.

Možna definicija bi lahko šla v smeri predloga dr. Brende Boardman za skupno evropsko definicijo: energetske revno je tisto gospodinjstvo, ki za svoje osnovne energetske potrebe porabi več kot dvakratnik mediane (kot delež letnih prihodkov) - srednje oz. povprečne vrednosti, ki jo za osnovne energetske potrebe namenijo gospodinjstva v državi. Če je recimo mediana - srednja vrednost 6%, potem so energetske revna tista gospodinjstva, ki za energetske potrebe porabijo več kot 12% svojih letnih prihodkov. Na ta način definicija ne bi bila postavljena kot absolutna, temveč kot relativna vrednost, ki se s časom spreminja. Obenem bi jo bilo možno spremljati. Vendar bi k temu morali dodati omejitev, da gre za gospodinjstva, katerih prihodki ne dosegajo 60 % povprečnega prihodka gospodinjstev v državi.

Če vzamemo omejitev glede prihodka, postavljeno na 60% povprečnega dohodka gospodinjstev v državi, lahko, namesto kriterija dvakratnik mediane, uporabimo zgolj dikcijo: tista gospodinjstva, ki za osnovne energetske potrebe namenijo nadpovprečni delež svojih letnih prihodkov.

Zaradi omejitev in problemov, ki jih prinašajo razne definicije termina, bi bilo potrebno podrobno preučiti prednosti in slabosti določenih definicij. Vsekakor je pri iskanju primerne definicije za Slovenijo potrebna strokovna debata, podkrepjena s številkami in študijami. Potrebno bo upoštevati in strukturirati relevantne indikatorje (gospodarske, socialne in energetske), ki bodo ustrezno prikazovali stopnjo energetske revščine v državi ter po posameznih regijah. V celotno zadevo je potrebno vključiti tudi vse relevantne institucije in akterje, tako z energetskega in tehničnega kot socialnega področja, ki imajo izkušnje s področja energetske revščine.

6. POVZETEK ANALIZE

V Sloveniji nimamo uradne definicije energetske revščine. Iz indikatorjev je vseeno razbrati, da se je stanje v zadnjih nekaj letih poslabšalo – gospodinjstva z nižjimi prihodki plačujejo relativno več za zagotavljanje svojih energetskih potreb, kot so pred leti. To pomeni, da bo potrebno vlagati več napora v reševanje problematike, da se ne bi ta še bolj poglobljala.

Tudi raziskovanja energetske revščine se je potrebno lotiti bolj sistematično, kot se to trenutno dogaja. Obenem je nujno potrebno vključiti dodatne indikatorje. Na podlagi raziskav ter strokovne debate relevantnih deležnikov bi bilo potrebno določiti prioriteta področja delovanja ter odgovor na vprašanje, ali za ukrepanje na področju energetske revščine tudi nujno potrebujemo formalno definicijo le-te.

Kljub temu, da ni formalne definicije problematike, pa je v zadnjih letih ta dobila na pomenu, prav tako so se na državni ravni pričeli izvajati določeni programi ukrepov energetske učinkovitosti za gospodinjstva z nizkimi prihodki. Vendar je to šele začetek, saj so programi zastavljeni skromno, tudi njihovi rezultati ne bodo prinesli bistvenega izboljšanja stanja. Zato je problematiki energetske revščine potrebno dati prioriteto (tako v socialnih kot energetskih politikah in programih) ter zagotoviti več sredstev in širok razpon ukrepov, od mehkih do finančno bolj zahtevnih, na različnih ravneh za zmanjševanje energetske revščine v državi.

Partnerji

Focus, društvo za sonaraven razvoj, Slovenija

www.focus.si

DOOR – Društvo za oblikovanje održivog razvoja, Hrvaška

www.door.hr

EAP – Energy Agency of Plovdiv, Bolgarija

www.eap-save.eu

MACEF – Makedonski center za energetska učinkovitost, Makedonija

www.macef.org.mk

Sofinancirano s strani

Sofinancirano s strani Evropske komisije v okviru programa "Intelligent Energy Europe"

Projekt REACH se izvaja s finančno podporo Evropske komisije. Za vsebino te publikacije so izključno odgovorni avtorji. Vsebina te publikacije ne odraža nujno stališča Evropske komisije.

Za več informacij o Evropski komisiji: www.ec.europa.eu